

Anti-pestprotocol

Inleiding

‘Respectvol omgaan met elkaar zorgt voor een sociaal veilige leer- en leefomgeving en is een verantwoordelijkheid die door iedereen binnen de school gevoeld en gedragen moet worden.’

Ikc Merwede wil voor de leerlingen en het personeel een veilig (pedagogisch) klimaat creëren. Hier zijn wij als school samen verantwoordelijk voor. Helaas wordt er op iedere school weleens gepest. In een goede samenwerking tussen leerkracht, pester, gepeste, groepsgenootjes en ouder(s) proberen we dit zo goed mogelijk op te pakken.

We hebben hiervoor de volgende gedragscode geformuleerd:

Uitspraken of handelingen die tot gevolg hebben dat anderen zich vernederd, beledigd of achtergesteld voelen vanwege hun geloof, ras, levensovertuiging, sekse, seksuele voorkeur, culturele achtergrond, sociaaleconomisch milieu of fysieke verschijning worden niet geaccepteerd. Kortom je mag niet discrimineren. Dit geldt ook voor intimidatie, buitensluiten, ongewenste handtastelijkheden en gebrek aan respect. Leerlingen zijn hierbij verantwoordelijk voor eigen gedrag. Je gaat zorgvuldig om met de bezittingen van anderen en met je leefomgeving. Zonder toestemming van anderen blijf je van hun bezittingen af.

Pesten

Wat is pesten?

Drie kenmerken van pesten zijn:

- Pesten gebeurt bewust;
- Pesten gebeurt structureel;
- Er is sprake van een machtsverschil.

Er is sprake van pesten als een kind een ander kind met opzet pijn doet. Bovendien gebeurt dit regelmatig. Soms wordt een kind weken- of zelfs maandenlang gepest door hetzelfde kind of meerdere kinderen. Daarnaast is er een machtsverschil tussen de pester en de gepeste. De pester is bijvoorbeeld fysiek en/of sociaal sterker. De gepeste is daarentegen niet (meer) in staat om zichzelf te verdedigen. Bovendien leidt het pestgedrag vaak tot een hogere status van de pester in de groep.

Verschillende soorten pestgedrag van leerlingen

Leerlingen kunnen op school op verschillende manieren gepest worden:

- Verbaal (schelden, uitlachen);
- Fysiek (slaan, schoppen, duwen);
- Relationeel (buitensluiten, opstoken, roddelen);
- Materieel (spullen afpakken, vernielen);
- Digitaal (hacken, foto's misbruiken).

Verschil tussen pesten en plagen

Pesten is iets anders dan plagen. Bij plagen is er namelijk geen sprake van een machtsverschil. Als een kind geplaagd wordt, kan het terugplagen. Daarnaast is plagen onschuldig en kun je er om lachen. Bovendien is plagen niet structureel. Ouders en leerkrachten moeten ook bij plagen opletten. Als hetzelfde kind vaak geplaagd wordt en hier niet om lacht, kan er sprake zijn van pesten. Soms geeft een kind aan dat het gepest wordt, terwijl een leerkracht of ouder denkt dat het om plagen gaat. Het is belangrijk om het onderscheid hierin duidelijk te maken en hiernaar te handelen.

Betrokkenheid van anderen

Kinderen die pesten, doen dat meestal omdat ze aan anderen willen laten zien hoe cool en stoer ze zijn. Pesten gebeurt daarom bijna altijd als er ook andere kinderen bij aanwezig zijn. Zij vormen het publiek. De reactie van het publiek is heel belangrijk. Als het publiek lacht of de pester aanmoedigt, dan heeft de pester het gevoel dat hij of zij inderdaad heel cool en stoer is. Maar als het publiek opkomt voor het slachtoffer dan voelt de pester zich helemaal niet cool en stoer en stopt hij of zij vaak met pesten.

De zes rollen (zie afbeelding)

1. **Slachtoffer** (jongen met geel shirt)

Het slachtoffer is degene die gepest wordt. Kinderen die gepest worden, voelen zich vaak eenzaam, angstig en verdrietig.

2. **Pester** (jongen met rood shirt)

Pesters pesten omdat ze cool en stoer willen zijn. Pesten kan op verschillende manieren gedaan worden: fysiek (schoppen, slaan), verbaal (uitschelden), relationeel (roddelen), materieel (spullen kapot maken) en cyber pesten (online pesten).

3. **Assistent** (meisje met rood shirt)

De assistent begint zelf niet met pesten, maar gaat meedoen zodra iemand anders begonnen is. De assistent helpt de pester dus.

4. **Versterker** (jongen met blauw shirt rechts)

Versterkers pesten zelf niet maar lachen om de pester of moedigen deze aan. De versterkers geven de pester het gevoel dat pesten leuk of grappig is.

5. **Verdediger** (meisje met cape)

Gelukkig zijn er ook verdedigers. Zij helpen het slachtoffer. Dat kan door tegen de pester te zeggen dat hij of zij moet ophouden, maar ook door bijvoorbeeld met het slachtoffer naar de meester of juf te gaan.

6. **Buitenstaander** (jongen met blauw shirt links)

Buitenstaanders weten meestal wel dat er gepest wordt, maar bemoeien zich er niet mee. Dit kan het slachtoffer het gevoel geven dat zij het niet zo erg vinden dat er gepest wordt.

De gevolgen van pesten

Pesten heeft grote gevolgen. Leerlingen die gepest worden voelen zich vaak eenzaam, verdrietig, onzeker en bang. Soms durven ze niet meer naar school te gaan. Het leren wordt dan bemoeilijkt en de schoolresultaten kunnen kelderen. Leerlingen kunnen ook lichamelijke klachten krijgen door pesten, bijvoorbeeld hoofdpijn, buikpijn, bedplassen of slapeloosheid. Wie gepest is, kan daar jarenlang last van houden. Bovendien is de kans op een depressie op latere leeftijd groter. Het zelfbeeld is vaak laag en relaties verlopen soms moeizaam. Leerlingen die pesten, komen op latere leeftijd vaker in aanraking met criminaliteit en verslavingen.

Preventief werken aan een veilige omgeving

Hoe werken wij preventief aan een veilig schoolklimaat?

Op school stellen we regelmatig een onderwerp aan de orde in de groep. Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, de rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. worden bewust besproken onder andere tijdens de lessen sociaal emotionele ontwikkeling, krachtig van start en burgerschap. Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals rollenspellen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten. Kinderen moeten leren waar de grens ligt tussen onschuldige plagerijtjes (grapjes) en pesten. Daar hoort bij dat kinderen leren dat 'een grapje' niet altijd als grappig wordt ervaren. De school besteedt jaarlijks aandacht aan 'de week tegen pesten' en 'mediawijsheid'. In de bovenbouwgroepen worden ook gastlessen gegeven, bijvoorbeeld over *groepsdruk* en *online pesten*.

Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedrag. Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels. Daarnaast werkt de school met een kwaliteitskaart 'gedrag', die jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld en monitoren we de sociale veiligheid door middel van vragenlijsten voor kinderen en leerkrachten.

Onze gedragsregels voor de kinderen

- Doe niets bij een ander kind, wat jij zelf ook niet prettig vindt.
- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
- Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, duwen (je komt niet aan de ander).
- Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
- Vertel de meester of de juf wanneer jij zelf of iemand anders wordt gepest.

- Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
- Je gaat netjes met elkaars spullen om.
- We laten elkaar uitpraten en luisteren ook echt naar elkaar. We proberen het op te lossen en gaan voor een nieuwe start.
- Wij respecteren elkaars uiterlijk, afkomst en religie.
- Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Wij doen ons best om ze welkom te laten voelen op onze school.
- Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan, hieraan zitten consequenties.

Kinderen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels, in overleg met de leerkracht (de groepsregels). School bepaalt wat er wordt verstaan onder respectvol omgaan met elkaar en wanneer er sprake is van grensoverschrijdend gedrag.

Basisregel bij pesten: Als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit dan ga je naar de leerkracht, dit geldt ook voor medeleerlingen. Dit wordt niet gezien als klikken, maar als hulp vragen. We zijn tenslotte met elkaar verantwoordelijk voor de goede sfeer!

Aanpak en hulp bij pestgedrag

Onze aanpak bij ruzie en pesten

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

stap 1: Er eerst zelf (en samen) uit te komen;

stap 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht, maar ook de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen;

stap 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie 'consequenties').

stap 4: Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. Er wordt een schriftelijke notitie geplaatst in ParnasSys. Bij iedere notitie omschrijft de leerkracht 'de toedracht'. Ouders worden op de hoogte gebracht van het ruzie-pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed

overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

Consequenties

Als er sprake is van (onderhuids) pestgedrag kan de groepsleerkracht besluiten dit eerst in algemene zin in de groep bespreekbaar te maken of te bespreken met de pester of de gepeste. In veel gevallen zal de leerkracht proberen te zoeken naar een oplossing voor 'beide partijen'. Pestgedrag kan niet zonder consequentie blijven. Hierbij onderscheiden we de volgende fases:

fase 1:

- Time-out op een vast afgesproken plaats (onder toezicht oog van een teamlid)
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn
- Een schriftelijke opdracht; bijvoorbeeld over de toedracht waarbij de leerling(en) zijn of haar rol in het pestprobleem omschrijft
- Door gesprek: bewustwording voor wat het met het gepeste kind doet
- Praten met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken wordt na een bepaalde periode in een kort gesprek met de pester opnieuw besproken
- Een eerste contact met de ouders waarin het problematische gedrag wordt gemeld. De ouders worden gevraagd met de leerling te spreken
- Als het gedrag zich herhaalt (meerdere keren in een week of wekelijks) of afhankelijk van de urgentie van het incident vindt er registratie plaats. Voorvallen waarover contact met ouders is geweest worden in elk geval genoteerd. Hier vindt overgang plaats naar fase 2.

fase 2:

Bij aanhoudend pestgedrag vindt er een vervolggesprek plaats met de ouders. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. In ParnasSys wordt een verslag van het gesprek met de ouders opgenomen. De schoolleider en IB-er worden op de hoogte gebracht van het probleem.

De leerling wordt tijdens een teambespreking of MT(Z) aan de orde gesteld. Mede op grond van de bevindingen tijdens dit gesprek kan besloten worden over te gaan tot fase 3.

fase 3:

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld via SWV Driegang, Jong JGZ of het Sociaal Team. Deze actie vindt -indien mogelijk- plaats met toestemming van de ouders. De instanties kunnen in elk geval benaderd worden voor algemeen advies. Indien de toestemming van de ouders ontbreekt kan overleg plaatsvinden met de vertrouwenspersoon teneinde duidelijkheid te verkrijgen aangaande mogelijke vervolgstappen.

Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep c.q. locatie te plaatsen, binnen de school. Ook is het mogelijk een leerling voor een dag (-deel) te schorsen. In de praktijk kunnen fase 3 en 4 naast elkaar voor komen op het moment dat ingrijpen in een groepssituatie direct gewenst is.

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. Dit kan alleen na toestemming/medeweten van het bestuur van Stichting OVO.

Het spreekt voor zich dat we alle leerlingen op school de juiste aandacht willen geven. Dit betekent onder meer dat we onze manier van handelen moeten afstemmen op de leerling, die we voor ons hebben. In het geval van pestering vraagt dit om bijzondere begeleiding van de leerkracht. We moeten daarbij bedenken dat niet alleen het slachtoffer van pestering problemen heeft, maar dat ook het pesten zelf een uiting kan zijn van problemen.

- ✓ Medeleven tonen en luisteren en vragen: 'hoe en door wie wordt er gepest'.
- ✓ Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- ✓ Zoeken en oefenen van een andere reactie; bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- ✓ Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- ✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- ✓ Sterke kanten van de leerling benadrukken
- ✓ Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt

- ✓ Praten met de ouders van de gepeste leerling (en de ouders van de pester(s))
- ✓ Het gepeste kind niet overbeschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs toe kan nemen.

Begeleiding van de pester:

- ✓ Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (de baas willen zijn, uit jaloezie, verveling). Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- ✓ Excuses aan laten bieden.
- ✓ In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- ✓ De regels rondom pesten herhalen en verduidelijken.
- ✓ Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de stop-eerst-nadenken-houding of een andere manier van gedrag aanleren.
- ✓ Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- ✓ Onderzoeken op welke manier het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- ✓ Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jong JGZ; huisarts; SWV Driegang; Sociaal Team.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- ☐ Een problematische thuissituatie
- ☐ Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- ☐ Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- ☐ Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- ☐ Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt

Wat kunt u als ouder doen?

Wordt uw kind op school gepest? Dan kunt u het volgende doen:

- Ga in gesprek met uw kind en bied een luisterend oor. Stel daarnaast vragen om het pestprobleem beter in kaart te brengen, zoals: Wie pest jou? Wat doet hij of zij waardoor jij verdrietig of bang wordt? Waar gebeurt het?
- Soms vindt een kind het moeilijk om over het pesten te praten. Accepteer dit en vraag in dat geval niet te veel door. Laat vooral merken dat uw kind altijd bij u terecht kan voor steun;
- Als uw kind dat wil, kunnen jullie samen oplossingen bedenken om het pesten te laten stoppen. U kunt bijvoorbeeld voorstellen om in gesprek te gaan met de leerkracht, de intern begeleider en/of de pestcoördinator. Misschien wil uw kind ook bij dit gesprek aanwezig zijn;
- Vraag regelmatig aan uw kind hoe het gaat, ook als het pesten gestopt lijkt te zijn. Op die manier toont u betrokkenheid en bent u er tijdig bij als het pesten toch weer is begonnen.

Is uw kind de pester?

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Bent u als ouder op de hoogte van de situatie in de groep:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

Cyber (online) pesten

Wat is cyberpesten?

Een apart kopje over cyberpesten, daar dit deels een aparte aanpak/begeleiding nodig heeft.

Digitaal pesten kan op veel manieren:

- Misbruik van privégegevens (zoals het stelen van wachtwoorden of het aanmaken van nep-accounts)
- Uitsluiting in whatsapp-groepen of game chats
- Het verspreiden van beeldmateriaal (zoals intieme foto's of filmpjes van mishandeling)
- Dreigtweets en haatposts (via apps als Sayat.me/Tiktok)

Wat kun je doen om (cyber)pesten te voorkomen?

Om cyberpesten te voorkomen is het belangrijk om preventief kinderen al weerbaar te maken.

Praat met kinderen over wat zij doen op internet en maak afspraken en herhaal deze afspraken:

- Deel nooit privégegevens, zoals naam, adres, telefoonnummer of de naam van je school.
- Verzin (samen) een goede nickname.
- Scherm je profiel zoveel mogelijk af; 'alleen voor vrienden' is de beste optie.
- Zorg voor zicht op de communicatie die uw kind heeft via de telefoon/computer, weet waarmee uw kind bezig is en maak afspraken over schermtijd.
- Plaats alleen neutrale foto's (geen sexy foto's) of beter nog; helemaal geen foto's waarop je gezicht herkenbaar is.
- Wees selectief in het accepteren van een vriendschapsverzoek; doe dit alleen wanneer je iemand in het echte leven ooit hebt ontmoet.
- Verwijder onbekende mensen uit je vriendenlijst.
- Deel wachtwoorden en inloggegevens alleen met je ouders. Houd deze verder geheim; Ook voor je beste vrienden.
- Niet schelden en geen mensen kwetsen, dat zou je in het echt ook niet doen.
- Heb je iets vervelends gezien of meegemaakt? Vertel het aan iemand die je vertrouwt, bijvoorbeeld een ouder, buurvrouw of leerkracht. Wat kun je doen om (cyber)pesten aan te pakken?

Krijgt uw kind toch te maken met online pesten, doe dan het volgende:

- Complimenteer dat het kind naar je is toegekomen.
- Een kind dat wordt gepest, heeft in eerste instantie behoefte aan steun, luister naar hem/haar en neem zijn/haar verhaal serieus.
- Bedenk eerst (samen met je kind) wat de beste aanpak is.
- Pak de computer of tablet niet af. Het lijkt misschien een oplossing, maar het is oneerlijk om een kind zo'n zware straf te geven terwijl hij/zij eigenlijk slachtoffer is

Adviseer het kind om het volgende te doen:

- Reageer niet op de posts, berichtjes of filmpjes
- Bewaar alle posts, berichtjes of filmpjes. Sla ze op of maak er screenshots/foto's van. Het kan dienen als bewijsmateriaal. Ook in gesprekken met ouders/school.
- Blokkeer degene die je lastig valt of meld deze persoon aan om te laten 'bannen'.
- Staan de filmpjes of berichten op een platform of website? Benader de eigenaar en vraag om het materiaal te laten verwijderen (maak eerst foto's als bewijsmateriaal).

Wat kunnen wij als school doen tegen (cyber)pesten?

Sinds 1 augustus 2015 is de Wet Sociale Veiligheid op Scholen van kracht. Deze geldt uiteraard ook voor online pesten. Dit protocol beschrijft de stappen die wij kunnen ondernemen bij pestgedrag in elke vorm, dus ook bij een digitale vorm van pesten. Daarnaast worden er preventief specifieke lessen in de midden- en bovenbouw gegeven over sociale media en online veiligheid/pesten om leerlingen te leren om geen makkelijk slachtoffer te worden of te leren hoe te handelen wanneer ze hiermee te maken krijgen.

Dit anti-pestprotocol is tot stand gekomen als aanvulling op het 'protocol Sociale Veiligheid' van Stichting OVO. Het protocol is goedgekeurd door de MR en het schoolteam binnen ikc Merwede op 16-01-2023. Heeft u nog vragen of op- en/of opmerkingen over het protocol dan vragen wij u contact op te nemen met onze intern begeleider of directie.